

dr hab., prof. APS Maciej Tanaś
Kier. Zakładu Dydaktyki i Pedagogiki Medialnej
Przewodniczący Rady Dyscypliny Naukowej Pedagogika
Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
Zam.: 03-982 Warszawa, ul. Konrada Guderskiego 3 m.72
Tel. APS: +48 508 593 950, pryw. +48 606 716 137
e-mail: mtanas@aps.edu.pl, mctanas@gmail.com

Ocena rozprawy doktorskiej mgr Moniki Zielińskiej
„Deklarowany a realizowany styl nauczania nauczycieli szkół podstawowych”
napisanej pod kierunkiem: dr hab., prof. UR Ryszarda Pęczkowskiego
na Uniwersytecie Rzeszowskim

Polityczne, gospodarcze i społeczne (ostatnio medyczne) przeobrażenia powodują zazwyczaj ożywienie debaty nad dokonywanymi bądź koniecznymi zmianami w oświacie. Żywe dyskusje dotyczą najczęściej kształtu organizacyjnego szkoły oraz sposobów jej finansowania, statusu zawodowego nauczyciela oraz warunków jego pracy, egzaminów etapowych, relacji szkoły z gniazdem rodzinnym, rzadziej – programów kształcenia, metod i środków ich realizacji oraz wielu innych, dydaktycznych, pedeutologicznych i społecznych problemów skutecznej realizacji odwiecznego międzygeneracyjnego przekazu w instytucji zwanej szkołą.

Wielkim zmianom towarzyszy zdawałoby się mniej znacząca, a w gruncie rzeczy niezwykle ważna dla jakości kształcenia i losów szkolnych ucznia refleksja naukowa nad edukacyjnymi konsekwencjami rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych, modelami dydaktycznymi, integracją społeczną, wyborem dróg wprowadzania dzieci i młodzieży w świat ludzkiej kultury i wartości, podmiotowością ucznia, autonomią szkoły i nauczyciela oraz wieloma innymi sprawami. Bez rzetelnej, naukowej diagnozy oraz znalezienia racjonalnych i efektywnych rozwiązań, procesy kształcenia, wychowania i opieki skazane byłyby na liczne niepowodzenia, a koszty błędów oświatowych rosłyby w sposób nieprzewidywalny.

Wśród owych szczególnie ważnych dla losów szkolnych dziecka spraw znajduje się również problematyka stylów nauczania, którymi posługuje się lub które dominują w pracy nauczyciela. Nie dziwi zatem, że rośnie w Polsce liczba publikacji naukowych dotyczących tych kwestii, poszerzane też jest stale pole badań i refleksji. W tej sytuacji trudno przecenić praktyczne i teoretyczne znaczenie prac pedagogicznych, przygotowywanych dla uzyskania stopnia naukowego. W tym właśnie nurcie dociekań umieścić należy przedłożoną do oceny

rozprawę doktorską mgr Moniki Zielińskiej pt.: „*Deklarowany a realizowany styl nauczania nauczycieli szkół podstawowych*”.

Rozumienie stylów nauczania zbyt często sprowadzono w literaturze pedagogicznej do opisu mniej czy bardziej rozbudowanych definicji użytecznych przytaczanemu autorowi (autorom) w dokonywanej przezeń analizie oraz interpretacji znaczeń. Bywało, że przedstawiano również dydaktyczne konsekwencje zastosowania opisywanych stylów. W wielu pedagogicznych pracach do dziś przytaczany jest przyjęty z psychologii społecznej podział stylów na autorytarny, liberalny i demokratyczny. Nie byłoby w tym nic złego, gdyby w podręcznikach dla studentów pedagogiki poza stwierdzeniem, że każdy nauczyciel posługuje się takim to a takim stylem, pojawiły się również wyjaśnienia, że dominujący nie może znaczyć jedyny. Najczęściej wyjaśniano jedynie, który z owych trzech stylów jest najbardziej użyteczny w procesie kształcenia oraz który zapewnia najlepsze efekty. Nie respektowano przy tym zazwyczaj różnic indywidualnych determinujących potrzebę dostosowania stylu nie tylko do cech nauczyciela lecz również do cech, czy konkretnej, aktualnej sytuacji ucznia (choroba, trauma związana z rozpadem rodziny, silna motywacja wewnętrzna, ale i zewnętrzna, warunkowany kulturowo poziom aspiracji, brak oraz ograniczenia wiedzy i wiele innych). Zapominano wreszcie o konieczności uwzględnienia wielości celów działania nauczyciela, wynikających chociażby z wielu funkcji pełnionych przez szkołę (dydaktyczna, ale przecież też wychowawcza i opiekuńcza oraz zbyt często zapomniana – kulturowa).

Miało to oczywiście pewien sens. Podkreślało potrzebę demokratyzacji relacji społecznych, zwracało uwagę na dokonujące się zmiany roli i priorytetowych zadań nauczyciela, itd. Pozostawienie jednak opisu i wyjaśnienia znaczenia stylów nauczania na tym poziomie interpretacji prowadziło do przyswajania przez studentów wiedzy encyklopedycznej oraz w konsekwencji do braku pełniejszego rozumienia charakteru pracy nauczyciela. Powinien on bowiem styl swej pracy uzależniać nie tylko od cech własnych, ale też od cech osobowych, a nawet od aktualnej sytuacji konkretnego dziecka (dydaktycznej, ale też rodzinnej, zdrowotnej i in.), jak również od świadomie przyjmowanego celu działania. Na konieczność stosowania przez każdego nauczyciela wszystkich stylów kształcenia, a nie wyłącznie jednego, a także na potrzebę dynamicznego, a nie jedynie statycznego, wybiórczego posługiwania się nimi, wskazywała chyba dopiero wydana drukiem przez WSiP praca Garyego D. Fenstermachera i Jonasa F. Soltisa: „*Style nauczania*”, przetłumaczona na język polski przez Krzysztofa Kruszewskiego.

Oczywiście prób definiowania cech opisujących sposoby pracy nauczyciela w literaturze anglojęzycznej jest dużo więcej. Wystarczy wspomnieć amerykańskich badaczy Daniela Solomona, Arthura J. Kendalla, Neda A. Flandersa, czy brytyjskich: Neville Benetta lub Edwarda Conrada Wragga. Można przywołać także bardziej współczesnych, jak Matta Jarvisa, zajmującego się psychologią efektywnego uczenia się i nauczania, czy też Noela Entwistle'a, dostrzegającego konieczność ujmowania stylów nauczania i uczenia się w perspektywie obu zaangażowanych w proces kształcenia podmiotów: nauczyciela i ucznia.

O tym, że Autorka rozprawy wprawnie sięgać będzie do bogatej literatury przedmiotu, przywołując wiele ujęć i rozmaitych konotacji nadawanych pojęciu *style nauczania*, dowiedziałem się szybko, już po lekturze pierwszych stron ocenianej pracy. Jeszcze pełniej i precyzyjniej Doktorantka ujmuje problematykę stylów nauczania w rozdziale trzecim swej rozprawy. Sięga tam do czynników determinujących, do wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań stylów nauczania, a także do funkcjonujących w literaturze definicji i wybranych klasyfikacji, jak również do stanu badań oraz kontekstu wynikającego z interakcji klasowych oraz dyrektywnego lub reaktywnego stylu wypowiedzi nauczyciela. W tym wszystkim zorientowałem się jednak później, po uważnej lekturze przedłożonej do oceny rozprawy.

To właśnie pedagogiczne znaczenie wybranego przez Autorkę tematu pracy, jak i szereg nieporozumień oraz niedomówień istniejących w naukowej i popularnonaukowej dydaktycznej literaturze przedmiotu spowodowały, że z wielkim zainteresowaniem sięgnąłem do rozprawy doktorskiej mgr Moniki Zielińskiej pt.: „*Deklarowany a realizowany styl nauczania nauczycieli szkół podstawowych*”, napisanej pod kierunkiem: dr hab., prof. UR Ryszarda Pęczkowskiego.

Praca liczy 239 stron wraz z załącznikami. Jej struktura obejmuje: **spis treści, wstęp** – 5 stron, **warstwę teoretyczną** (rozdział I *Rzeczywistość szkolna* – 24 strony, rozdział II *Procesy komunikacyjne w szkole* – 26 stron, rozdział III *Style nauczania w świetle literatury* – 52 strony, **warstwę metodologiczną** (rozdział IV *Założenia metodologiczne badań własnych* – 16 stron) oraz **warstwę empiryczną** (rozdział V *Deklaracje nauczycieli dotyczące wybranych kategorii procesu lekcyjnego* – 14 stron, rozdział VI *Obserwowane kategorie procesu lekcyjnego* – 59 stron).

Pracę zamykają: **Dyskusja wyników badań** – 4 strony, **Implikacje pedagogiczne** – 8 stron, **bibliografia** – 21 stron, aż 300 poz., **obejmująca również akt prawny oraz netografię** – 1 strona, 3 poz., **spis tabel** – 1/2 strony, 12 poz., **spis wykresów** – 1/2 strony, 10 poz., a także **aneks** – 4 strony, w którym umieszczono kwestionariusz ankiety dla

nauczycieli oraz matrycę wybranych obszarów uwzględnianych podczas analizy wyników badań (za St. Mieszalskim) wraz z legendą.

Struktura rozprawy jest zatem koherentna, zbieżna z tradycyjnymi wzorami budowy prac empirycznych i poznawczo atrakcyjna.

Zaprezentowany w ocenianej rozprawie dobór literatury jest trafny i szeroki. Potwierdza skuteczne wglębiecie się Doktorantki w dziedzinę badań, poznanie kontekstu teoretycznego, specyficznych cech eksplorowanej problematyki, a nawet dostrzeganie jej związków z innymi niż dydaktyka czy pedeutologia subdyscyplinami pedagogicznymi. Autorka ujawnia nie tylko rozeznanie w dotychczasowym stanie wiedzy naukowej, dotyczącej stylów nauczania, zróżnicowanych sposobów ich rozumienia i klasyfikacji, ale też wykazuje znaczną umiejętność krytycznej analizy prezentowanych treści.

Wprawdzie literatura naukowa dotycząca stylów nauczania jest ilościowo i tematycznie znaczna, jednak nadal niewiele jest badań dotyczących relacji między stylem realizowanym, a deklarowanym. A ten właśnie kierunek badań wybrała mgr Monika Zielińska

Czyniąc styl pracy nauczyciela przedmiotem swych badań, Autorka przedłożonej do oceny rozprawy doktorskiej analizuje i opisuje związki między oboma postaciami stylów. Przyjmuje założenie, iż styl pracy jest po pierwsze – *wypadkową oddziaływań formalnych i programowych szkoły*, a po drugie – *osobistego stosunku do edukacji oraz sposobu pracy i komunikacji z uczniami* (s. 115). Planując badania dokonuje krótkiej analizy przyjmowanych zwykle perspektyw teoretycznych. Dostrzega paradygmat normatywny, zwany strukturalnym, ale też ujęcie interpretacyjne i interakcyjne. Przywołuje paradygmat strukturalno-funkcjonalny wskazując na cechy szczególne myśli funkcjonalistów i podejścia funkcjonalistycznego. Odnosi się również do interakcyjnej perspektywy widzenia jednostki i edukacji. Sięga do Piotra Milkiewicza, Beaty Gofron, Joanny Szydło, Krzysztofa Rubachy, Jerzego Szackiego Tomasza Leszniewskiego, Waltera Feinberga i Jonasa F. Soltisa oraz Andrzeja Piotrowskiego. Ma świadomość istnienia odmiennych koncepcji i różnych założeń teoretycznych badań poszczególnych autorów. Przywołuje je i lapidarnie wyjaśnia. Równocześnie planując badania własne decyduje się na orientację mieszaną, rozumianą za Ireneuszem Kaweckim jako przyjęcie prawa do realizacji zarówno badań ilościowych, jak i jakościowych.

Za istotną zaletę ocenianej rozprawy uważam włączenie do rozdziału metodologicznego paragrafu przywołującego perspektywę teoretyczną badań. Podjęcie tego rodzaju zamysłu posiada co najmniej dwojaką wartość. Po pierwsze jest wyrazem dojrzałości

Autorki dostrzegającej konieczność porządnej konceptualizacji. Dokonuje jej nie tylko przez precyzyjne zdefiniowanie problemu badawczego, pojęć oraz zmiennych i wskaźników użytych do jego opisu, jak również metod, technik oraz przejętych, adoptowanych lub skonstruowanych narzędzi, ale też przez autorski wybór perspektywy teoretycznej, w ramach której owo badanie będzie realizowane. Po drugie jest to sposób niezbyt często intencjonalnie wybierany i poprawnie stosowany w rozprawach doktorskich. Autorka ocenianej rozprawy nie tyle szczęśliwie uniknęła zagubienia teoretycznego czy też eklektycznego podejścia, co w pełni świadomie wkroczyła na eksplorowany przez siebie teren badań.

Mgr Monika Zielińska formułuje intencję badań własnych w sposób następujący: „*Głównym zamierzeniem badawczym pracy jest stwierdzenie, jakie style pracy prezentują badani nauczyciele oraz określenie, jakiego typu związki zachodzą pomiędzy deklarowanymi a realizowanymi stylami*” (s. 116).

Pozwala to na wyodrębnienie trzech celów badań: „*Określenie stosowanych i deklarowanych stylów nauczania nauczycieli szkół podstawowych, (2) Określenie relacji pomiędzy deklarowanym a realizowanym stylem nauczania badanych nauczycieli, (3) Określenie związku pomiędzy realizowanymi stylami nauczania a poczuciem własnej skuteczności nauczycieli*” (s. 116). Niejednoznaczne jest tu sformułowanie „*stylów nauczania nauczycieli*”. Bez trudu można się oczywiście domyślić, że chodzi tu o style stosowane przez nauczycieli, czy po prostu o style nauczania, a nie o style nauczania stosowane wobec nauczycieli”. Przywołuję ten przykład jedynie dlatego, żeby powiedzieć, że jest wyjątkowy. Autorka ma tak sprawne pióro, że znalezienie w jej tekście drobnych potknięć lub stylistycznych pomyłek czy błędów literowych jest bardzo trudne. Język tej rozprawy z pewnością zasługuje na wyróżnienie. Podobnie jak szczególna zdolność do precyzyjnego, a zarazem syntetycznego ujmowania zagadnień teoretycznych.

Kolejnym etapem było sformułowanie problemów badawczych. Autorka wysuwa cztery:

1. Jaki jest deklarowany przez badanych nauczycieli styl nauczania?
2. Jaki jest realizowany styl nauczania na lekcjach przez badanych nauczycieli szkół podstawowych?
3. Jakie relacje zakresowe – czyli zawieranie się np. zachowań niedyrektywnych w większościowym zbiorze obserwowalnych zachowań dyrektywnych, i na odwrót – zachodzą pomiędzy deklarowanym a realizowanym stylem nauczania badanych nauczycieli?

4. W jakim stopniu poziom poczucia własnej skuteczności nauczycieli jest związany z realizowanymi przez nich stylem nauczania na lekcjach?

Autorka badań dla każdego problemu wyodrębniła zmienne i ich wskaźniki. Następnie, zgodnie z kanonem metodologicznym dobrała użyteczne Jej zdaniem sposoby postępowania badawczego. W konsekwencji wybrane sposoby poznania okazały się trafne.

Dla poznania deklarowanego stylu pracy oraz poczucia skuteczności działań własnych nauczyciela Doktorantka postanowiła posłużyć się autorskim kwestionariuszem ankiety. Natomiast realizowany w rzeczywistości styl pracy badała rejestrując przeprowadzone lekcje w formie cyfrowej oraz poddając autorskiej analizie wypowiedzi nauczyciela zgodnie z przyjętymi 10 kategoriami. Interesującym rozwiązaniem było przyjęcie 3-sekundowych interwałów śledzenia wypowiedzi nauczyciela. Brak zmiany typu wypowiedzi skutkowało ponownym zapisem tej samej kategorii. Można zatem przyjąć, że zaproponowana procedura pozwalała po pierwsze na wielokrotne odtworzenie fragmentów cyfrowo zapisanej lekcji dla korekty możliwych błędów, a po drugie pozwalała śledzić przebieg lekcji i styl pracy nauczyciela w sposób ciągły. Zgodnie z koncepcją Neda A. Flandersa w przypadku zaobserwowania kilku czynności w 3-sekundowej sekwencji, zapisywano czynność dominującą, a w sytuacji wielu czynności o tym samym znaczeniu notowano więcej niż jedną.

Dla uzyskania materiału badawczego pozwalającego uzyskać odpowiedź na czwarty problem badawczy wybrano Test Poczucia Skuteczności opracowany przez Mariolę Chomczyńską-Rubachę i Krzysztofa Rubachę. Jego Autorzy skoncentrowali się „na poczuciu własnej skuteczności jako zmiennej zasobów osobistych jednostki, a nie zmiennej grupującej właściwości sytuacji społecznych” (M. Chomczyńska-Rubacha, K. Rubacha, Test Poczucia Skuteczności, s. 91, DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/PBE.2013.007>). Pozwoliło to zoperacjonalizować „pojęcie poczucia własnej skuteczności w postaci testu, mierzącego zgeneralizowany samoopis badanych” (Tamże, s. 91).

Badania właściwe poprzedzono dwuetapowym sondażem weryfikując ankietę dla nauczycieli oraz poddając analizie interakcje nauczyciela z uczniami. Pilotaż dostarczył też przesłanek wskazujących na potrzebę rezygnacji z obecności zewnętrznego badacza w izbie lekcyjnej oraz możliwość zastąpienia go dyktafonem rejestrującym przebieg każdej lekcji. Badania właściwe zrealizowano w 18 celowo wybranych szkołach podstawowych województwa podkarpackiego. Brano pod uwagę środowisko ich usytuowania (miasto – wieś). Ze względu na założoną i oczekiwaną anonimowość w ocenianej rozprawie nie umieszczono danych pozwalających na identyfikację placówek oświatowych biorących udział w badaniach. Dla zwiększenia wiarygodności poproszono każdego nauczyciela o rejestrację 5

lekcji w różnych klasach. Próba badawcza miała też element losowy. Otóż zdarzało się, że dyrektor wybranej szkoły odmawiał jej uczestnictwa i trzeba było zwracać się do innej placówki). W badaniach wzięło udział 19 szkół i 95 nauczycieli. Niestety odmowa udzielenia odpowiedzi lub po prostu jej brak, wady sprzętu i inne okoliczności spowodowały, że analizie poddano cyfrowe nagrania dostarczone ostatecznie przez 70 badanych. Dominowały kobiety (88,57%), z punktu widzenia stopni awansu zawodowego – nauczyciele dyplomowani (68,57%), natomiast staż pracy najliczniejszej grupy (45,71%) przekraczał 20 lat.

Sumując, mgr Monika Zielińska wybrała ważny dla refleksji pedagogicznej obszar badawczy, spojrzała nań w sposób oryginalny i poznawczo atrakcyjny. Problemy badawcze sformułowała w sposób metodologicznie poprawny. Zbudowała autorskie hipotezy badawcze. Założyła ich ilościową i jakościową weryfikację. Posłużyła się też trafnie dobranymi metodami. Pokonała bariery związane z prawidłowym doborem i liczebnością próby oraz organizacją badań.

Styl nauczania rozumiany był przez Autorkę rozprawy jako „*sposób pracy formujący się pod wpływem wypowiedzi nauczyciela i uczniów w czasie zajęć*” (s. 201). Dzięki temu mogła mniejszą uwagę przyłożyć do innych elementów dydaktyczno-wychowawczych badanych lekcji. Pozwoliło to na głębszą eksplorację podjętej problematyki. Autorka wykorzystała tę szansę w sposób niemal perfekcyjny.

Bliska Monice Zielińskiej, a powstała w połowie ubiegłego wieku koncepcja Neda A. Flandersa zakłada, że style nauczania można sprowadzić do dwóch typów: dyrektywnego i reaktywnego a także, że wyrażają się one przez wypowiedzi nauczycieli i uczniów w trakcie lekcji. Ten sposób rozumowania okazał się użyteczny również w bardziej współczesnych niż prace Neda A. Flandersa badaniach, w tym – w tych realizowanych w Polsce. Podejmowali je m. in. Stefan Mieszalski i Magda Kąkolewska. Przyjęcie wspomnianej koncepcji oraz trafna i pełna charakterystyka wypowiedzi nauczyciela pozwoliła Doktorantce dokonać precyzyjnej analizy stylu, mającego w sposób natychmiastowy i bezpośredni doprowadzić do osiągnięcia założonych celów, ale też pozwalającego nauczycielowi zdominować uczniów. Rzadziej niestety pojawiał się styl reaktywny, ośmielający uczniów, zachęcający ich do aktywności poznawczej i werbalnej, wyzwalaający ich inicjatywę i motywację wewnętrzną, chęć współpracy oraz odpowiedzialność za to, co dzieje się w klasie szkolnej. Niestety badania ujawniły znaczną rozbieżność między stylem deklarowanym, a rzeczywiście stosowanym na lekcji.

Dzięki badaniom zrealizowanym zgodnie z przyjętym w naukach pedagogicznych kanonem metodologicznym Autorka ujawniła szereg wniosków ważnych dla dydaktyki

ogólnej i pedeutologii. Mają one swój wymiar teoretyczny, przyjmują także postać cennych rekomendacji praktycznych, dotyczących akademickiego kształcenia nauczycieli. Wyjątkowo rzadko się zdarza, żeby Autor dysertacji doktorskiej w warstwie empirycznej swej pracy tak często i mądrze odwoływał się do teorii i koncepcji naukowych, jak czyni to mgr Monika Zielińska. Fragment pracy, zawierający dyskusję wyników badań, czyta się z radością. Powinien on stać się obowiązkową lekturą dla tych pedagogów i przyszłych nauczycieli, którzy chcą zrozumieć jakie skutki przynosi nie dopuszczanie uczniów do głosu, stawianie surowych wymagań reprodukcji słów nauczyciela lub myśli zaczerpniętych z podręcznika, bez prawa popełnienia błędów, wynikających z przedstawienia myśli własnych swoim, mniej niż nauczycielski sprawnym, językiem. Powinien być obligatoryjny dla studentów kierunków pedagogicznych, którzy powinni poznać jakie są konsekwencje przedkładania przez nauczyciela formy nad treść wypowiedzi uczniów. Zrozumieć, że uniemożliwienie prowadzenia żywego dialogu gasi dociekliwość, niszczy motywację wewnętrzną i samodzielne myślenie uczniów, zaprzecza wreszcie ich podmiotowości w procesie nauczania-uczenia się. Autorka ocenianej rozprawy może mieć satysfakcję nie tylko z rzetelnie wykonanej pracy, ale też z odkrycia i przywołania wielu prawd dydaktycznych.

Nie mam wątpliwości, że Monika Zielińska w rozprawie „*Deklarowany a realizowany styl nauczania nauczycieli szkół podstawowych*” ujawnia własne, wysokie kompetencje w zakresie: dydaktyki ogólnej i pedeutologii. Przedłożona do oceny praca ma dobre odniesienia teoretyczne, jest inspirująca poznawczo, jest również cenna w zakresie możliwych konsekwencji praktycznych. Niebagatelnym walorem ocenianej rozprawy jest jej język. Autorka potwierdza nie tylko dobre odczytanie w literaturze naukowej (stąd trafne i liczne odniesienia do teorii, koncepcji i badań naukowych), ale też posiada sprawne pióro.

Rozprawy doktorskie jedynie sporadycznie publikowane są drukiem. Rzadko bowiem przyjmują one postać książki rzeczywiście atrakcyjnej dla Czytelnika. Można przypuszczać, że przedstawiona do oceny rozprawa doktorska Moniki Zielińskiej, przygotowana na Uniwersytecie Rzeszowskim pod znakomitym kierunkiem dr hab., prof. UR Ryszarda Pęczkowskiego byłaby przydatna dla studentów licznych kierunków nauczycielskich. Jestem pewien, że również dla tych pedagogów oraz nauczycieli, którzy w imię losu powierzonych im pieczy dzieci, podejmują trud podnoszenia kompetencji oraz racjonalizacji działań własnych w procesie nauczania-uczenia się, realizowanym przecież nie tylko w szkole podstawowej.

Słowem krótko, rozprawa doktorska mgr Moniki Zielińskiej pt.: „*Deklarowany a realizowany styl nauczania nauczycieli szkół podstawowych*” zasługuje na wysoką ocenę

w kilku co najmniej kategoriach: (1) atrakcyjności poznawczej i merytorycznej wybranego pola badań, (2) wysokich kompetencji Autorki rozprawy w zakresie planowania oryginalnych badań naukowych oraz ich rzetelnego przeprowadzenia, (3) zgodności tytułu pracy z jej treścią, (4) umiejętności krytycznej analizy literatury oraz wartości teoretycznej i społecznej pracy, (5) uzasadnienia potrzeby posiadania przez przyszłych nauczycieli głębszej wiedzy pedagogicznej i praktycznych umiejętności w zakresie stylów nauczania – będącej cenną rekomendacją dla akademickiego kształcenia nauczycieli.

Praca dostarcza dowodu na potrzebę rzetelnego poznania oraz mądrego i intencjonalnego stosowania stylów nauczania, a także argumentów na rzecz dalszych badań w tym zakresie. Jest wyrazem głęboko humanistycznego przekonania o wartości międzygeneracyjnego przekazu, w realizacji którego nauczyciel odgrywa rolę sprawczą. Rozprawa zasługuje również na pozytywną ocenę układu formalnego i struktury pracy oraz wykorzystanej literatury przedmiotu.

Wniosek

Kierując się przedstawionymi wyżej argumentami uważam, że rozprawa mgr Moniki Zielińskiej, napisana pod kierunkiem naukowym dr hab., prof. UR Ryszarda Pęczkowskiego, świadczy o rzeczywistej wiedzy oraz merytorycznym i metodycznym przygotowaniu jej Autorki w zakresie pedagogiki, w tym zwłaszcza dydaktyki ogólnej i pedeutologii, a także – metodyki kształcenia pedagogicznego na kierunkach nauczycielskich. Stwierdzam, że rozprawa odpowiada warunkom określonym w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789) w zw. z art.179 ust. 2 i 3 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające Ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz.1669). W związku z tym stawiam wniosek o jej przyjęcie i nadanie sprawie przewidzianego prawem dalszego toku.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska mgr Moniki Zielińskiej pt.: „*Deklarowany a realizowany styl nauczania nauczycieli szkół podstawowych*” zasługuje moim zdaniem na wyróżnienie. Wnoszę też jeśli nie o publikację całości pracy, to przynajmniej jej znaczących fragmentów drukiem.

Maciej Tarnowski

Warszawa, dnia 21.05.2020 roku